

PERSVRIJHEIDSFONDS

JAARVERSLAG 2017

Inhoudsopgave

	Pag.
Voorwoord	2
Persvrijheidsmonitor 2017	3
Zaken die het fonds steunt in 2017	4
Bestuur Persvrijheidsfonds	6
Grondleggers en Ondersteuners	7
Doelstellingen, Statuten en Reglementen	8
Subsidieaanvraag en Contact	9
Exploitatieoverzicht 2017	11

Voorwoord

Maatschappelijk debat verhardt

Het is verleidelijk om te constateren dat de persvrijheid in 2017 onder druk stond, maar dan vooral elders in Europa en de wereld. Vorig jaar werd in Malta een journalist doodgeschoten, kennelijk mede om haar onderzoek naar corruptie. Dit jaar werd in Hongarije een journalist vermoord – ook hij onderzocht corruptie. In Nederland bleef het rustig, te oordelen naar de activiteiten van het Persvrijheidsfonds. In 2017 werd er, althans binnen de maatstaven van het fonds, geen groot beroep gedaan op financiële steun aan journalisten of uitgevers, die juridisch in de knel dreigden te raken. We telden vorig jaar twee zaken, beiden tegen freelance auteurs, die met langlopende onderzoeken bezig waren en dat deels nog zijn.

Toch is er ook in Nederland sprake van een verkilling van de maatschappelijke verhoudingen rondom de journalistiek. Die overigens een uitvloeisel lijken van een breder verschijnsel. Dankzij sociale media is het publieke debat in Nederland behalve intensiever ook harder geworden. Burgers wisselen meningen uit op het scherpst van de snede - de term polarisatie dekt daarbij al lang niet meer de inhoud. Er is sprake van onderlinge verkettering, vijandschap en bedreiging.

Journalisten merken bij hun beroepsuitoefening in toenemende mate intimidatie, verbale en ook fysieke bedreiging. Dat zorgt inderdaad voor een 'chilling effect' op de nieuwsgaring, zo stelden hoogleraar Brenninkmeijer en criminoloog Odekerken vast. Reportages worden nu sneller afgebroken dan eerder het geval was. Het fonds droeg financieel bij aan dit onderzoek – en maakte zo dus zichtbaar wat zich onder de oppervlakte afspeelt.

Het Persvrijheidsfonds probeert aldus een relevante bijdrage te leveren aan de vrije uitoefening van professionele journalistiek. In een democratische rechtsstaat kan de macht immers niet zonder controle – daarvoor is en blijft een vrije pers een essentiële voorwaarde.

Folkert Jensma

Voorzitter Persvrijheidsfonds

Persvrijheidsmonitor 2017

In het voorjaar van 2017 werd de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten door het parlement aangenomen en inmiddels is de wet op 1 mei 2018 in werking getreden. Er was veel maatschappelijke weerstand tegen deze wet en er werd zelfs een raadgevend referendum over gehouden, waarvan de uitkomst was dat de kiezers in meerderheid ertegen zijn. Vanuit de journalistiek was er veel kritiek, met name tegen de nieuwe bevoegdheid om grote hoeveelheden gegevens in bulk te verzamelen, omdat daarbij ook gegevens over journalistieke bronnen worden vergaard zonder dat daar specifiek voorafgaande rechterlijke toestemming voor is gegeven. Ook het doorgeven van informatie aan buitenlandse diensten, zelfs nog zonder dat de gegevens door de Nederlandse diensten zijn beoordeeld, stuit op veel kritiek. De NVJ, het Persvrijheidsfonds en Free Press Unlimited hebben aangekondigd als mede-eiser op te zullen treden in een procedure om deze nieuwe bevoegdheden te laten toetsen aan de grondrechten.

Door het ondersteunen van diverse procedures tot aan het Europese hof zette het Persvrijheidsfonds zich de afgelopen jaren in voor een betere vastlegging van bronbescherming voor Nederlandse journalisten. Na een lange weg werd begin 2018 een wetsvoorstel aangenomen door de Tweede Kamer waarmee journalistieke bronbescherming in het Wetboek van Strafrecht wordt vastgelegd. Dit voorstel verbetert het recht op bronbescherming voor personen die zich op professionele wijze bezig houden met berichtgeving en voor personen die daarvoor gegevens verstrekken. Met dit wetsvoorstel hoeven journalisten of publicisten als getuige in een strafzaak geen vragen te beantwoorden over de identiteit van hun bron. Verder is het gebruik van dwangmiddelen tegen journalisten en publicisten in een strafzaak aan strengere regels gebonden. Het doorzoeken en in beslag nemen van voorwerpen op het kantoor van bijvoorbeeld een krant is alleen mogelijk na toestemming en in aanwezigheid van een rechter-commissaris en niet meer op gezag van de officier van justitie. De verwachting is dat deze wet in 2018 in werking zal treden.

Persvrijheidsmonitor via: www.persvrijheidsfonds.nl

Juridische analyse 2017: www.persvrijheidsfonds.nl

Zie ook www.nvj.nl en www.persvrijheid.nl

Zaken die het fonds steunt in 2017

Ook Gerechtshof wijst alle vorderingen van eiser tegen 'De gekooide recherche' af

28-06-2017

Het Gerechtshof in Den Haag heeft op dinsdag 27 juni 2017 alle eisen afgewezen van een van de besproken personen in het onthullende boek *De gekooide recherche*. Jonathan Tobing maakte bezwaar tegen vermelding in het boek en verwijzingen naar de eerdere strafzaak tegen hem. Hij had zowel de auteur Michiel Princen als de Staat der Nederlanden en de Nationale Politie gedagvaard.

Als meest vergaande eis wilde Tobing dat het boek uit de handel zou worden gehaald. Daarnaast wilde hij een aanzienlijke schadevergoeding. Hij claimde onder meer dat Princen als oud-rechercheur diens ambtsgeheim zou hebben geschonden met de publicatie van *De gekooide recherche*. Het Gerechtshof heeft in een uitvoerig gemotiveerd arrest die aantijging en alle overige eisen en vorderingen van Tobing verworpen. In maart 2016 haalde Tobing al bakzeil bij de rechtbank in Den Haag, nu heeft hij ook het hoger beroep verloren.

Tobing, tot in hoogste instantie veroordeeld tot een jarenlange onvoorwaardelijke celstraf wegens onder meer oplichting van enkele bekende Nederlanders, claimde schade te hebben geleden als gevolg van (vermelding in) het boek. Princen werd in zijn verdediging bijgestaan door mr. Arnout Groen van Hofhuis Alkema Groen Advocaten te Amsterdam, uitgeverij Prometheus en het Persvrijheidsfonds.

Journalisten in Nederland vaak slachtoffer van bedreiging

04-05-2017

Op woensdag 3 mei 2017 tijdens het Festival van het Vrije Woord hebben voormalig ombudsman prof. Alex Brenninkmeijer en de criminoloog dr. Marjolein Odekerken, in opdracht van onder meer de Nederlandse Vereniging van Journalisten, hun onderzoek naar bedreigingen van Nederlandse journalisten gepresenteerd.

Van de 638 ondervraagde journalisten is 61% weleens geïntimideerd tijdens het werk. Jaarlijks heeft 43% van de journalisten te maken met bedreiging, bij 22% gebeurt dit maandelijks en bij 7% komen de bedreigingen zelfs wekelijks voor. De daders zijn vaak burgers die journalisten op straat of via sociale media bedreigen. Helaas blijkt deze vorm van intimidatie soms effectief te zijn, want in 38% van de

gevallen zijn fysieke bedreigingen een reden om de reportage af te breken. In 2009 was dit percentage nog 20%. Bijna een derde van de ondervraagde journalisten heeft de neiging om bepaalde locaties te vermijden of terughoudend te zijn op sociale media.

Door dit onderzoek naar geweld en bedreiging tegen journalisten mede financieel te ondersteunen bevestigt het fonds zijn doelstelling om de journalistieke beroepsgroep in staat te stellen haar werk zo vrij mogelijk te kunnen verrichten.

Journalist Olsthoorn door Pretium gedagvaard in hoger beroep KG

25-04-2017

Op 13 december 2016 hebben het telecombedrijf Pretium en zijn directeur Hans Nyks beroep ingesteld tegen de uitspraak van de kortgedingrechter te Den Haag over het verbod dat zij niet hadden gekregen op de publicatie van een webboek van de freelance journalist Peter Olsthoorn.

Het Persvrijheidsfonds steunt de journalist omdat zij van mening is dat hij ernstig belemmerd wordt in de uitoefening van zijn vak. Met de financiële steun kan het Persvrijheidsfonds bijdragen aan het doel van ons fonds, namelijk het de journalistieke beroepsgroep mogelijk maken haar werk zo vrij mogelijk te kunnen verrichten.

Journalist Van Beek door Entropia gedagvaard in bodemprocedure

23-10-2017

Op 3 oktober jl. is journalist en uitgever Henk van Beek door Entropia gedagvaard voor een rechtbank in Brugge. Entropia, een in België gevestigde onderneming die telecomnetwerken aanbiedt, is in Nederland een samenwerking aangegaan met KPN maar die samenwerking is mislukt en partijen eisen over en weer schadevergoeding van elkaar. De vorderingen van Entropia zijn afgewezen en de vorderingen van KPN zijn toegewezen.

Van Beek schreef hierover een artikel dat een feitelijke weergave is van de inhoud van de vier vonnissen die zijn gewezen in de rechtszaken tussen Entropia en KPN. Het bezwaar van Entropia richt zich tegen twee zinsneden uit het commentaar van de woordvoerder van KPN in een reactie op de vonnissen. Ook heeft Entropia bezwaar tegen de titel van het artikel, namelijk: "Einde nadert voor Entropia". Entropia meent dat die titel zodanig suggestief is dat deze onrechtmatig is en dat zij daardoor schade lijdt van € 100.000. De schade zou gelegen zijn in het mogelijk verliezen van klanten. Het artikel is verschenen in het in Nederland uitgegeven magazine *Verbinding* en op de bijbehorende website.

PERSVRIJHEIDSFONDS

Het betreft hier een principiële zaak die van belang is voor de hele beroepsgroep omdat bijna iedere publicatie ook op internet wordt geplaatst. Een publicatie over een in het buitenland gevestigde onderneming, kan vanwege de onlinepublicatie en de claim van mogelijke schade, ervoor kiezen om de procedure in eigen land te voeren. Dat werpt voor de Nederlandse journalist een extra drempel op om zich goed te kunnen verdedigen. Daarnaast heeft het er alle schijn van dat Entropia met deze rechtszaak Van Beek monddood probeert te maken. Het zou Van Beek ervan kunnen weerhouden om meer artikelen te publiceren over Entropia en over de voortgang van de rechtspraak in deze zaken.

Het Persvrijheidsfonds steunt Van Beek omdat zij van mening is dat de kop van een artikel ongenueanceerd en pittig mag zijn, omdat de kop juist bedoeld is om de aandacht van de lezer te trekken. Ten aanzien van de twee zinsneden waar Entropia bezwaar tegen heeft stelt het fonds dat een journalist uit hoofde van zijn boodschappersfunctie in beginsel niet aansprakelijk kan worden gehouden voor de uitspraken van derden.

Bestuur

Het bestuur van het Persvrijheidsfonds wordt gevormd door:

- **Folkert Jensma**, voorzitter, ex-hoofdredacteur NRC Handelsblad, nu juridisch commentator en verslaggever NRC.
- **Thomas Bruning**, secretaris, algemeen secretaris NVJ, jurist.
- **Auke Visser**, penningmeester, voorheen algemeen directeur Sanoma Men's Magazines, nu zelfstandig mediaconsulent en voorzitter EMMA (European Magazine Media Association).
- **Mariette Wolf**, mediahistoricus en programmaleider van het onderzoek Dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950. Oud-directeur van het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten en van het Persmuseum.
- **Bart Brouwers**, hoogleraar journalistiek in Groningen en oprichter van E52. Oud-hoofdredacteur van Dagblad De Limburger, dagblad Spits en het lokale platform dichtbij.nl
- **Ward Wijndelts**, hoofdredacteur Vrij Nederland, werkte van 2001-2017 voor NRC Media. Daarvoor was hij literair verslaggever voor NRC Handelsblad, ook was hij plaatsvervangend chef bij nrc.next.

Grondleggers en Ondersteuners

Grondleggers

Het Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren en de Nederlandse Vereniging van Journalisten zijn de grondleggers van het Persvrijheidsfonds, de komende jaren ook materieel.

Onderstaande partijen ondersteunen of hebben in het verleden bijgedragen aan de middelen van het Persvrijheidsfonds.

Ondersteuners

- Stichting Democratie en Media
- Stimuleringsfonds voor de Journalistiek
- Nederlandse Publieke Omroep
- Het Financieele Dagblad
- Regionale Publieke Omroep (RPO) , voorheen stichting ROOS
- NTR, voorheen Nederlandse Programma Stichting (NPS)
- Stichting Reprorecht
- RTL Nieuws
- IFJ - International Federation of Journalists
- Sanoma Media
- Kennedy van der Laan Advocaten & Notarissen
- Talpa TV, voorheen SBS Productions B.V.

Doelstellingen

De Stichting Persvrijheidsfonds heeft de volgende doelstellingen:

- Het entameren en ondersteunen van juridische procedures die een principiële karakter hebben en die het de beroepsgroep mogelijk blijven maken in zoveel mogelijk vrijheid haar werk te kunnen doen;
- Het verdedigen van de persvrijheid in de ruimste zin van het woord;
- Gelden ter beschikking te stellen voor het voeren van principiële procedures, die persvrijheid van de Nederlandse media en meer specifiek het werken van die media in de meest optimale ongehinderde omstandigheden mogelijk moeten maken;
- Het -onder meer in rechte- kunnen aanvechten en/of bestrijden van alle door overheid of anderen direct of indirect opgeworpen belemmeringen, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Statuten www.persvrijheidsfonds.nl

Reglementen www.persvrijheidsfonds.nl

Subsidieaanvraag

Een verzoek om een financiële bijdrage in een juridische procedure wordt in beginsel gedaan door de betrokken journalist of het betrokken medium. Uiteraard kunt u de aanvraag van een nadere toelichting laten voorzien door een gemachtigd advocaat/jurist.

Wij verzoeken u bij uw aanvraag minimaal in te gaan op de volgende drie punten:

1. Op welke wijze wordt (worden) u en/of daarmee uw vakgenoten belemmerd in de uitoefening van het vak?
2. Indien relevant: in hoeverre heeft u zelf voldaan aan de correcte en zorgvuldige uitoefening van het vak?
3. Voor welk bedrag zoekt u steun bij het fonds en hoe groot is dat bedrag ten opzichte van de totale kosten van de procedure? Wordt uw zaak door anderen gesteund, dan willen we graag weten wie de medefinanciers zijn en tegen welk bedrag.

Als aan u subsidie wordt toegekend zal het bestuur van het Persvrijheidsfonds duidelijk aangeven per wanneer de subsidie ingaat en voor welke procedure deze bestemd is.

De door het Persvrijheidsfonds toegezegde financiële bijdrage moet binnen twee jaar na afronding van de desbetreffende procedure gedeclareerd worden bij het fonds anders komt de bijdrage te vervallen.

Als er relevante stukken zijn die uw aanvraag kunnen onderbouwen wilt u deze dan meezenden? Wilt u de aanvraag tevens voorzien van uw e-mailadres en telefoonnummer? De aanvraag kan per post of per e-mail ingediend worden bij het Persvrijheidsfonds.

Contact

Stichting Persvrijheidsfonds

Postbus 75997

1070 AZ Amsterdam

Telefoon : 020-3039700 (via de NVJ-centrale)

E-mail : mail@persvrijheidsfonds.nl

PERSVRIJHEIDSFONDS

STICHTING PERSVRIJHEIDSFONDS

Resultatenrekening 2017

Ontvangsten		Uitgaven	
<i>Donaties</i>		<i>Persvrijheidsdatabase</i>	
Min veiligheid en Justitie	€ 150.00	Boekx persvrijheidsdatabase	€ 4.840.00
Hr. W. Reijngoud	€ 180.00		€ 4.840.00
Hr. M.J. Fuks	€ 0.06	<i>Steunbijdrage</i>	
V.A.J Koperdraat	€ 150.00	Odekerken + Brenninkmeijer (2016)	€ 4.840.00
		Geerdink (2017)	€ 3.730.00
	€ 480.06	Wiv procedure (2017)	€ 2.420.00
		Olsthoorn/Olsthoorn Pretium (2017)	€ 6.050.00
			€ 17.040.00
<i>Rente Topspaarrek</i>	€ 186.45	<i>Bankkosten</i>	€ 91.82
<i>Ontvangen Subsidies</i>		<i>Bedrijfskosten</i>	
Cito evaluation service	€ 1.000.00	Bestuurskosten	€ 24.44
		Boek "Er gaat iets mis met de persvrijheid"	€ 6.129.76
<i>Vrijval reservering toezeggingen</i>			€ 6.154.20
		<i>Resultaat Boekjaar 2017</i>	€ -26.459.51
Totaal	€ 1.666.51		€ 1.666.51

PERSVRIJHEIDSFONDS

STICHTING PERSVRIJHEIDSFONDS

Balans per 31 december 2017

Activa		Passiva	
Liquide middelen		Eigen Vermogen (nog te bestemmen)	
Ing 66.71.03.511	€ 547.08	Resultaat voorgaande jaren	€ 146.410.55
Ing Vermogen Spaarrekening 66.71.03.511	€ 145.509.51	Nog te bestemmen boekjaar 2017	€ 26.459.51
	€		€ 119.951.04
Vorderingen		Kortlopende schulden	
Nog te ontvangen rente	€ 186.45	Verplichting gedane toezeggingen	€ 23.500.00
NVI voorschot (2013 + 2014 + 2015+ 2016+2017)	€ 2.208.00		€ 23.500.00
	€		
	€ 2.394.45		
Totaal	€ 148.451.04	Totaal	€ 148.451.04
Uitgekeerde bedragen van eerdere toezeggingen dan in 2017			
Van Dun & Meesters/Staat der Nederlanden (2016)	€ 5.000.00		
	€ 5.000.00		
Toelichting openstaande verplichtingen			
Princen/Tobing(2016)	€ 5.000.00		
Van der Linden / AIVD (2014)	€ 1.000.00		
Terlingen / Paes (2014)	€ 7.500.00		
Ravage / Staat der Nederlanden (2013)	€ 5.000.00		
De Witt Wijnen (2012)	€ 10.000.00		
	€ 23.500.00		